ادامه از صفحه ۶

قرار بود نام اعضا محرمانه باشد

علتی که امام خواستار حذف مقدمه اساسنامه شدند، چه بود؟

ایشان اظهار کردند نباید این انقلاب را با هیچ‌یک از انقلاب‌ها و نهضت‌های قبلی مقایسه کرد و این انقلاب نظیر ندارد. به‌هرحال چون ایشان این‌طور خواستند ما هم مقدمه را حذف کردیم.

روحانیون شورای انقلاب مخالفتی با تجلیل از مصدق نداشتند؟

به‌هیچ‌وجه. اگر هم داشتند ابراز نکرده بودند و من چیزی در جلسات و خارج آن نشنیدم.

در کل محتوای اساسنامه چه مطالبی را روشن می‌کرد و حاوی چه مطالبی بود؟

گفتم که لازم بود طرحی برای مشخص‌کردن هدف و روش کار داشته باشیم. باید می‌دانستیم که در آن دوره خلأ قدرت چه باید کرد و آن نظراتی را که روی آن توافق داشتیم، همان‌گونه که الان در متن هست روشن می‌کردیم. در اساسنامه، وظایف و اختیارات شورای انقلاب را به‌عنوان عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری، یعنی مطابق با عنوان و اختیارات مجلس شورای ملی معرفی کرده بودیم و اختیارات قانونی شاه در قانون اساسی سابق را هم به رهبری داده بودیم.

آیا مسائل مربوط به ارتش هم جزء اختیارات شورا قلمداد شده بود؟

بله. قرار شد شورا، قوه مقننه را به اضافه ارتش در اختیار داشته و تصمیمات مربوط به این حوزه را بگیرد.

امام خمینی به جز مقدمه با بخش دیگری از متن اساسنامه مخالفتی نداشتند؟

چرا، در متن اساسنامه نیز پیشنهاداتی کردند که در خطوط کلی بود. بقیه را قبول کرده و پذیرفتند، اما خیلی تغییر زیادی ایجاد نشد. تنها درباره همان مقدمه بود که از نهضت ملی‌شدن نفت تجلیل شده و آن را الگویی برای مبارزه با استعمار دانسته بودیم.

همفکری ایجادشده بین اعضای شورای انقلاب بر حسب چه ضرورت‌هایی بود؟

در زمان انقلاب، به دلیل وجود دشمن مشترک همه در یک جبهه بودند و رهبری واحد امام هم پذیرفته شده بود، اما اختلافاتی هم وجود داشت؛ مثلا با چپی‌ها.

غیر از چپی‌ها، در میان اعضای شورای انقلاب دو جریان مهم می‌بینیم؛ یک جریان متعلق به حزب جمهوری و جریانی دیگر یعنی روشنفکران و ملیون با اعتقاد مذهبی که در مبانی و مسائل تفاوت‌ها و اختلاف‌هایی داشتند که بعدا آشکار شد. آیا این اختلافات آن زمان هم بروز داشت؟

اولا من عضو هیچ حزبی نبودم. تا قبل از پیروزی انقلاب و در بدو تشکیل شورای انقلاب، همه اعضای شورا و مبارزان به دلیل ارتباط‌های قدیمی، همفکری داشتند و همکاری می‌کردند.

درباره مباحث فقهی بین اعضا اختلافاتی پیش نیامد؟

در نگارش اساسنامه، دیدگاه‌ها نزدیک بود. آن زمان مرحوم مطهری که سوابق زیادی با مهندس بازرگان داشت و همه اعضا توافق داشتند. برای نهضت ملی و مصدق هم احترام زیادی قائل بودند. در تدوین اساسنامه و مقدمه آن هم به‌طور خاص این نوع مسائل که بعدا مطرح شد، اصلا وجود نداشت. اختلافی بر سر اعتقادات نبود. سه اصل برای ما مطرح بود که کسی مخالفتی نداشت؛ یکی پذیرش روش سیاسی مصدق، دوم اینکه کارهای ما براساس اعتقادات و وظایف دینی است و تکالیف دینی ما ایجاب می‌کند در جریان مبارزه و انقلاب باشیم و سوم اینکه ما منشأ مفاسد جامعه را خود سلطنت می‌دانیم و اصلا در این زمینه معامله نخواهیم کرد. ما با مداخلات و قدرت شاه مخالفیم و آن را کاملا غیرقانونی می‌دانیم. اما بعدا افراد مرتبط با حزب جمهوری اسلامی و مؤسسان آن مبانی دیگری مطرح کردند. آنها بحث‌های مکتبی‌بودن و اینکه همه‌چیز باید رنگ‌وبوی دینی داشته باشد... مطرح می‌کردند.

این مسائل ریشه سیاسی یا ایدئولوژی داشت؟

هر دو، هرچه بود اختلاف نظرها شدید می‌شد. مثلا بحث راجع به مراجع تقلید مطرح بود که با وجود ولایت فقیه، مسئله مراجع تقلید چه می‌شود؟ این مسائل به‌تدریج به وجود آمد، ولی ریشه‌های آن در گذشته هم وجود داشت.

امام خمینی غیر از اساسنامه شورا در دیگر مقاطع به شورای انقلاب نظری می‌دادند؟

خیر امام در کلیات سخن می‌گفت.

تعامل شورا با امام خمینی چگونه بود؟

همیشه نظر امام را همه قبول داشتند، ولی اختلافات خودشان را با تفسیری که از گفتار امام می‌کردند با نظریات خودشان منطبق می‌کردند. همان کاری که هم‌اکنون برخی هم با اشارات رهبری می‌کنند.

چرا از اقلیت‌های دینی و مذهبی و سیاسی زمان کسی در شورا نبود؟

قبلا هم گفته بودم. هیچ دسته و گروهی در مشی امام ان‌قلت نمی‌گذاشتند. اقلیت‌های دینی اثری در خط امام نداشتند و خودشان هم ادعایی نداشتند.

چرا اسامی اعضای شورا تا مدت‌ها از عموم مردم مخفی بود؟

قرار بود نام اعضای اولیه شورای انقلاب و آنها که بعدا به شورا پیوستند، برای همیشه مخفی و محرمانه باشد. این اصل را بعضی رعایت نمی‌کردند. به همین دلیل افرادی را تصور می‌کردند عضو شورای انقلاب‌اند که چنین نبود. مانند دکتر مفتح که ضاربین او ترورکردن او را ترور یک عضو شورای انقلاب می‌دانستند.

چگونگی تشکیل شورای انقلاب از زبان عضو شورا و اولین وزیر نفت جمهوری اسلامی:

آقای بهشتی دوست نداشت نام رئیس بر او گذاشته شود

شورای انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ اعضای متعددی داشته است. اکنون بسیاری از آنها یا در این دنیا نیستند یا سرنوشت‌های مختلفی داشته‌اند. از میان اعضای شورای انقلاب، مهندس علی‌اکبر معین‌فر برای هم‌نسلان انقلابی نامی آشناست. او که در کارنامه سیاسی خود عضویت در انجمن اسلامی مهندسین، همراهی و همکاری با مرحوم مهندس بازرگان در پیش از انقلاب، نماینده دور اول مجلس شورای اسلامی و اولین وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و اولین وزیر نفت در دولت موقت را دارد از خاطرات خود از روزهای تشکیل شورای انقلاب برایمان گفت.

عکس: امیر جدیدی، شرق

ترکیب شورای انقلاب قبل از ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ چگونه بود؟

شورای انقلاب در دوران قبل از پیروزی انقلاب (۲۲ بهمن ۱۳۵۷) مرکب از تعدادی از روحانیون و عده‌ای از روشنفکران مذهبی و امرای بازنشسته ارتش بود. بعدا مرحوم آیت‌الله طالقانی به توصیه رهبر فقید انقلاب به سمت عضویت و ریاست شورای انقلاب برگزیده شدند.

چرا ترکیب شورای انقلاب بعد از ۲۲ بهمن تغییر کرد؟

زمانی که حکم نخست‌وزیری مهندس بازرگان ابلاغ گردید، قرار بر این بود که شورای انقلاب نقش مجلس و قوه‌مقننه و دولت موقت مهندس بازرگان نیز نقش قوه‌مجریه را برعهده داشته باشند. وظایف قوه‌مجریه باید از قوه‌مقننه جدا باشد؛ به‌این‌ترتیب تعدادی از اعضای شورای انقلاب که سمت وزارت یا معاونت نخست‌وزیری را برعهده گرفتند از شورا خارج شدند.

ترکیب شورای انقلاب در این زمان چگونه بود؟

اعضایی که در این تاریخ از شورا خارج شدند عبارت بودند از: مرحومان مهندس بازرگان، دکتر یدالله سحابی، احمد صدر حاج سیدجوادی، تیمسار قرنی و آقایان مهندس کتیرایی، دکتر ابراهیم یزدی و ترکیب شورای انقلاب در این تاریخ مرکب بود از: مرحومان آیت‌الله طالقانی، مطهری، بهشتی، باهنر، مهدوی‌کنی، قطب‌زاده، دکتر حسن حبیبی و آقایان خامنه‌ای، هاشمی‌رفسنجانی، موسوی‌اردبیلی، دکتر شیبانی، مهندس عزت‌الله سحابی و بنی‌صدر.

چرا بعدا در ترکیب شورای انقلاب تغییراتی به‌وجود آمد؟

مشکلاتی از نظر اجرائی به‌وجود آمده بود و با توجه به اینکه تصمیم‌گیری‌ها به نحو خوبی انجام نمی‌شد و دستگاه‌های مختلف در کار هم دخالت می‌کردند و بین شورای انقلاب و دولت اختلافاتی بود، مرحوم بازرگان پیشنهاد ادغام شورای انقلاب و دولت را مطرح کردند و قرار شد تعدادی از وزرا به عضویت شورای انقلاب درآیند و تعدادی از اعضای شورای انقلاب در دولت وارد شوند تا به‌این‌ترتیب انسجام بیشتری صورت گیرد. نتیجه طرح مهندس بازرگان این شد که آقایان هاشمی‌رفسنجانی و مهدوی‌کنی به‌عنوان معاونان وزیر کشور، (مهندس صباغیان وزیر کشور بودند) و آقای باهنر به‌عنوان معاون وزیر آموزش‌وپرورش (دکتر شکوهی وزیر آموزش‌وپرورش بودند) همگی با حق رأی در هیأت دولت وارد کابینه شوند و چند نفر از اعضای کابینه مهندس بازرگان نخست‌وزیر، دکتر رضا صدر وزیر بازرگانی، من هم به عنوان وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه در این زمان به عضویت شورا درآمدیم و پس از ترمیم کابینه آقایان مهندس عزت‌الله سحابی به‌عنوان وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و آقای دکتر حسن حبیبی به‌عنوان وزیر علوم و آموزش عالی انتخاب و این آقایان نیز هم‌زمان عضویت کابینه و شورا را عهده‌دار بودند.

در ابتدای امر آیت‌الله طالقانی عضو شورای انقلاب نبود و مرحوم مطهری شورا را اداره می‌کرد و پس از به‌ثمررسیدن انقلاب، آقای طالقانی اولین رئیس شورای انقلاب بود؛ حتی به خاطر دارم که در اسفند ماه ۵۷ نیاز داشتیم که برای آخر سال یک بودجه الحاقی داشته باشیم که امضاکننده بودجه پس از تصویب شورا آقای طالقانی به‌عنوان رئیس بود؛ اما ایشان در امور شورای انقلاب کمتر فعالیت می‌کرد به‌طوری‌که آقای مطهری در شورا نفر اول بود و فعالیت‌ها را انجام می‌داد.

آیا در این زمان غیر از اعضای کابینه افراد دیگری به ترکیب شورای انقلاب اضافه شدند؟

قبل از ادغام شورای انقلاب و کابینه، آقایان حبیب‌الله پیمان، میرحسین موسوی و احمد جلالی نیز وارد شورای انقلاب شده بودند که با ادغام کابینه و شورا این آقایان خارج شدند.

بعد از انتخاب مهندس سحابی به‌عنوان وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه، شما چه سمتی در دولت برعهده داشتید؟

همان‌طور که گفتم بعد از ترمیم کابینه و انتصاب مرحوم عزت‌الله سحابی به سمت وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و آقای دکتر حسن حبیبی به سمت وزیر علوم و آموزش عالی به‌جای آقای دکتر شریعتمداری و مرحوم رجایی و انتصاب مرحوم رجایی به سمت کفیل وزارت آموزش‌وپرورش به‌جای دکتر غلامحسین شکوهی، من نیز به‌عنوان وزیر نفت مأمور تشکیل و تأسیس این وزارت‌خانه شدم.

رؤسای شورای انقلاب از ابتدا چه کسانی بودند؟

در ابتدای امر آیت‌الله طالقانی عضو شورای انقلاب نبود و مرحوم مطهری شورا را اداره می‌کرد و پس از به‌ثمررسیدن انقلاب، آقای طالقانی اولین رئیس شورای انقلاب بود؛ حتی به خاطر دارم که در اسفند ماه ۵۷ نیاز داشتیم که برای آخرسال یک بودجه الحاقی داشته باشیم که امضاکننده بودجه پس از تصویب شورا آقای طالقانی به‌عنوان رئیس بود؛ اما ایشان در امور شورای انقلاب کمتر فعالیت می‌کرد به‌طوری‌که آقای مطهری در شورا نفر اول شده بود و فعالیت‌ها را انجام می‌داد. آقای مطهری اصلا به‌عنوان رئیس شناخته نمی‌شد؛ زیرا ریاست با آقای طالقانی بود؛ هرچند جلسات را آقای مطهری تشکیل می‌داد؛ اما عملا ریاست با آیت‌الله طالقانی بود. البته ریاست برای جلسه چندان مهم نبود؛ زیرا اصولا اسامی اعضای شورای انقلاب اعلام نشده بود و جلسات تا حدودی جنبه دوستانه و حالت محفلی داشت. پس از فوت آیت‌الله طالقانی، مرحوم بهشتی جلسات را اداره می‌کرد؛ ولی نه به‌عنوان رئیس که سمتی داشته باشد. زمانی که پس از استعفای دولت موقت بعد از آبان‌ماه در ترکیب جدید شورای انقلاب بحث شد که یک رئیس انتخاب شود، آقای بهشتی امتناع می‌کرد از اینکه نام رئیس بر او گذاشته شود و گفت اسم دبیر را بگذارید و شامل دبیر اول و دبیر دوم می‌شد که دبیر اول خود ایشان و دبیر دوم نیز من بودم. این زمانی بود که هنوز ریاست‌جمهوری انتخاب نشده بود. بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری و انتخاب آقای بنی‌صدر به‌عنوان اولین رئیس جمهور، او در جلسات شورای انقلاب شرکت می‌کرد و در همان جلسات تصویب شد که وی به‌عنوان رئیس شورای انقلاب باشد.

چرا آیت‌الله منتظری به‌عنوان عضو شورای انقلاب انتخاب نشدند؟

حضرت آقای منتظری خودشان قبول نمی‌کردند؛ حتی موقعی که در تهران بودند و جلسات شورای انقلاب در مجلس سنا تشکیل می‌شد، گاهی در جلسات شورا حضور داشتند؛ ولی هیچ‌گاه عضویت شورا را قبول نمی‌کردند.

منهای پایتخت

استاندار لرستان:

گزینش به نیروهای متدین باتقوا و قانونمند نیاز دارد

● **ایلنا، خرم‌آباد:** هوشنگ بازوند، استاندار لرستان، در دیدار با اسدالله وطنی، دبیر هیأت عالی گزینش کشور و حجت‌الاسلام‌والمسلمین لطف‌الله ثقفی، معاون نظارت و ارزشیابی عملکرد هیأت عالی گزینش کشور و محمدحسین فدایی، مدیرکل تعیین صلاحیت هیأت عالی گزینش کشور، گفت: گزینش، کاری فوق‌العاده مهم است و به نیروهای متدین، باتقوا و قانونمند نیاز دارد. او با بیان اینکه گاها ممکن است در افرادی که می‌خواهند گزینش شوند ترس و واهمه به وجود بیاید، ادامه داد: می‌توان با اطلاع‌رسانی، این دیدگاه را تغییر داد زیرا گزینش هدفش خدمت به نظام، حفظ حقوق مردم، بیت‌المال، اساس، نظام و کیان کشور است.

امام‌جمعه اصفهان:

نباید تنها به تأیید صلاحیت‌ها توجه شود

● **فارس، اصفهان:** آیت‌الله سیدیوسف طباطبایی‌نژاد، امام‌جمعه اصفهان، در جمع مردم نهوج اردستان گفت: انتخابات موضوع مهمی است و بنا بر فرمایش رهبر انقلاب اسلامی، یک نعمت از سوی خداست. او افزود: در انتخاب افراد برای مسئولیت‌ها اگر بی‌دقتی شود، نتایج خوبی نخواهد داشت. او ادامه داد: باید مردم در انتخابات برای انتخاب افراد بسیار دقت داشته باشند و همان‌طور که برای ازدواج دختر و پسر خودمان دقت می‌کنیم که همسر خوبی انتخاب شود و به سفارش و تأیید هرکسی توجه نمی‌کنیم و با تحقیق نسبت به همسر خودمان و فرزندانمان تعیین‌تکلیف می‌کنیم، برای انتخاب نامزدهای انتخاباتی نیز باید دقت داشته باشیم. او یادآور شد: همان‌طور که ازدواج‌های خیابانی و بدون تحقیق موجب طلاق و مشکلات خانوادگی می‌شود، در انتخاب افراد برای مسئولیت‌ها اگر بی‌دقتی شود، نتایج خوبی نخواهد داشت. او با اشاره به تلاش‌های هیأت اجرائی و شورای نگهبان برای تأیید صلاحیت افراد گفت: نباید فقط به تأیید صلاحیت‌ها توجه شود و بگوییم به دلیل تأیید این افراد از سوی دستگاه‌های مربوطه، همه شایسته برای رأی‌دادن و پذیرش مسئولیت هستند.

هم‌اندیشی زنان در خانه آیت‌الله طالقانی

آرزو فرشید

ساختمانی قدیمی که از دستگیره‌های در گرفته تا کلید و پریزهایش متعلق به دهه‌ها قبل است، در محله‌ای قدیمی و حوالی چهارراه صفی علیشاه، میزبان زنانی بود که خیز برداشته‌اند تا به کرسی‌های مجلس دهم تکیه بزنند. پنجمین نشست از سلسله نشست‌های هم‌اندیشی با عنوان «زنان و انتخابات» به همت جمعیت زنان نواندیش مسلمان، اما در دفتر «مؤسسه اسلامی زنان» که روزگاری خانه آیت‌الله طالقانی بوده برگزار شد. کارگاه خیاطی دو طبقه اول و دوم و چرخ خیاطی‌های قدیمی در گوشه و کنار سالن نشان می‌دهد سال‌هاست این ساختمان محل رفت‌وآمد زنان است. زنانی که حالا دیگر از اجازه اشتغال و تحصیل و... مطالبات بیشتری دارند و همه توان خود را به کار گرفته‌اند تا با راه‌یافتن به نهاد قانون‌گذار در جهت رفع تبعیض‌های علیه خود و همچنین مشارکت در اداره کشور گام مهمی بردارند.

آنجا خانه کسی بوده است که بارها با اظهارنظرهایش نشان داد می‌توان او را منادی نقش اجتماعی و سیاسی زنان دانست. ایده شوراهایش نیز ثابت کرد جامعه مدنی چقدر در تفکر او حائز اهمیت بوده است. محل جلسه آنجا بود تا اعظم طالقانی به عنوان دست‌پرورده همین تفکر و یکی از سرشناس‌ترین فعالان حوزه زنان در میان نیروهای ملی و مذهبی که سابقه نمایندگی در مجلس شورای اسلامی اول را هم دارد، تجارب خود را در اختیار حاضران قرار دهد. او در همان سال‌های پیش از انقلاب که زندان رفتنش عامل فشار بر طالقانی بود، به همراه دوستانش اساسنامه مؤسسه اسلامی زنان- این مؤسسه را می‌توان اولین نهاد جدی زنان بعد از انقلاب دانست- را نوشت و حالا بعد از نزدیک به ۴۰ سال ساختمان آن را در اختیار زنانی می‌گذارد که قصد دارند با حضور در مجلس دست به اصلاحات و تغییرات بزنند. اگر به یاد آوریم که او در سال ۷۶ و به گفته خودش برای روشن‌کردن تفسیر عبارت «رجال سیاسی و مذهبی» خود را برای انتخابات ریاست جمهوری داوطلب کرده بود، امروز هم توقعی غیر از این نخواهیم داشت که در کنار فعالان سیاسی و جامعه زنان برای افزایش شمار زنان توانمند در مجلس دهم تلاش کند. اگر چه کسالت و مشغله زیاد مانع از حضور دبیرکل جامعه زنان انقلاب اسلامی در این نشست هم‌اندیشی شد، اما برگزاری جلسه در این ساختمان و همراهی فردی مانند او در دلگرمی حاضران اثرگذار بود. به‌هرترتیب پنجمین نشست هم‌اندیشی نیز برگزار شد. الهه کولایی، فاطمه راکعی، طاهره رضازاده، حمیده عدالت، سهیلا جلودارزاده و شهربانو امانی در جمع حاضران از تجارب خود در مجالس گذشته گفتند. این جلسه آن طور که آذر منصوری، عضو شورای مرکزی حزب اتحاد ملت در همان ابتدا توضیح داد، تشکیل شده بود تا به دو سؤال پاسخ بدهد: نخست اینکه زنان در ادوار گذشته برای ورود به مجلس چه موانعی را پشت سر گذاشتند؟ و دوم آنکه بعد از نماینده‌شدن برای اثرگذاری بر روند تصویب طرح‌ها و لوایح با چه مشکلاتی مواجه بودند؟ پیش از اینکه سخنرانان این جلسه با بیان خاطرات خود به دو سؤال مذکور پاسخ دهند، منصوری به سوابق حضور زنان در مجلس اشاره کرد و گفت: «اولین حضور زنان در مجلس را زمان حکومت پهلوی و در مجلس بیست‌ویکم تجربه کردیم. در آن مجلس شش زن، درمجلس بیست‌ودوم هفت زن، درمجلس بیست‌وسوم ۱۸ زن و در مجلس بیست‌وچهارم نیز ۲۳ زن داشتیم، اما از آنجایی که نوع انتخابات در رژیم گذشته متأثر از حاکمیت تک‌حزبی، دخالت آشکار ساواک و... بود، همه راه‌یافتگان اعم از زن و مرد چندان وکیل‌المله محسوب نمی‌شدند». او در ادامه به حضور زنان در مجلس شورای اسلامی پرداخت و گفت: «در هر کدام از مجالس اول، دوم و سوم تنها چهار نفر از تهران نماینده زن داشتیم. این عدد در مجلس پنجم و ششم به ۱۴ و ۱۳ هم رسید، اما پس از آن دوباره از تعداد نمایندگان زن کاسته شد. حتی در دوره نهم مجلس شاهد حضور طیفی از زنان هستیم که نه‌تنها تلاشی برای پیگیری مطالبات جامعه زنان نمی‌کنند، بلکه به دنبال برقراری ارتباط با آنها نیز نیستند». منصوری همه اینها را گفت تا تأکید کند: «ما ۳۶ سال قبل انقلابی کردیم که رهبر آن گفت زنان باید در مقدرات اصلی کشور شرکت داشته باشند، اما تاکنون از اجرائی‌شدن این امر غفلت شده است و اکنون باید این نقص را جبران کنیم».

به تخصص تن دهیم

الهه کولایی که سابقه نمایندگی و حضور در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی را دارد در ابتدای سخنان خود به برآورده‌نشدن آمال و آرزوهای انقلاب مشروطه بعد از یک قرن اشاره کرد و تلاش برای تحقق آن را ضروری دانست. او تداوم و استمرار، شناخت ظرفیت‌های تغییر در ایران و شناخت ویژگی‌های هویتی کشورمان را از ملزومات تحقق این امر برشمرد و گفت: «مشکل ما آرمان‌گرایی است. آرمان‌گرایی خوب است، اما اگر با واقعیت نسبت نداشته باشد مشکل‌ساز خواهد بود». به گفته او اگر می‌خواهیم به مسائل حوزه زنان بپردازیم باید به نسبت میان جنبش زنان و جنبش دموکراسی‌خواهی در کشور توجه کنیم.

ادامه در صفحه ۱۹